

Ne more iz lastne kože

Z razpadom sovjetskega imperija so se začeli odpirati tudi arhivi, do katerih do zdaj ni bilo dostopa. Dogaja se tudi, da se kakšna listina obelodani namera. To je gotovo primer pisma, ki ga je znani italijanski komunistični voditelj Palmiro Togliatti 15. februarja leta 1943 v Moskvi naslovil na italijanskega delegata pri komunistični internacionali Vincenza Bianca. Najprej je bil v Italiji objavljen tisti del pisma, v katerem Togliatti odklanja posredovanje pri Stalinu v korist premaganih italijanskih vojakov v sovjetskem ujetništvu (nad tem se je zgražal tudi predsednik Cossiga). Tržaški »Piccolo« pa je v ponedeljek, 10. t.m., pod mastnim večkolonskim naslovom na prvi strani »Trst pojde Slovanom« priobčil ostalo vsebino pisma, ta pa neposredno zadeva primorske Slovence, ki so bili tedaj pod Mussolinijevo Italijo.

Že naslov vsebuje grobo laž, kajti iz vsebine pisma ni nikjer razvidno, da bi Togliatti predvideval ali se zavzemal za odstopitev Trsta »Slovanom« in da bi takšna odstopitev bila »logična in legitimna«, kot beremo v listu. Voditelj KPI je v resnici napisal, da se mu zdi »logična in legitimna« zahteva primorskih Slovencev »po delu ozemlja, ki ga je bila Italija zasedla leta 1918, predvsem zaradi tega, ker na delu tega ozemlja bivajo Slovenci in ne Italijani in ker je po njegovem prav, da to ljudstvo premaga italijanski nacionalizem in imperIALIZEM ter si pridobi jamstva za prihodnost«.

Niti besedice torej ni ne o Trstu ne o Gorici, kot lažno trdi »Piccolo«, temveč se le priznava primorskim Slovincem pravica, da zase zahtevajo ozemlje, na katerem sami prebivajo.

Kot se bo komu čudno zdelo, pa je prav enaka stališča kot Togliatti zagovarjal po kapitulaciji Italije leta 1943 tedanji tržaški škof msgr. Antonio Santin, torej mož, čigar italijanska čustvovanja so izven vsake razprave. V okrožnici, ki jo je naslovil na slovenske in hrvaške duhovnike v škofiji, je napisal, da se upravičeno zavzemajo za zedinjenje

DRAGO LEGIŠA

KAKOVOSTEN SKOK V ZGODOVINI KONGRESOV Ssk

V zgodovini deželnih kongresov Slovenske skupnosti predstavlja sedmi kongres, ki je bil 8. in 9. t.m. v Gorici oziroma Doberdobo prav gotovo kakovosten skok. To potrjujejo vsa glavna poročila in vsebina velike večine posegov delegatov kot tudi prisotnost velikega števila predstavnikov slovenskih organizacij in ustanov, italijanskih političnih strank in političnih strank iz Slovenije. Z italijanske strani sta bila na kongresu prisotna med drugimi goriški župan Tuzzi, podtajnik poslanec KD Rebula, s slovenske strani pa zunanji minister Rupel, Bratina za Slovenske krščanske demokrate, Pahor za prenovitelje, Šetinc za Liberalne demokrate, Hvalica za socialdemokrate in drugi.

Na kongresu je bil sprejet popravek k statutu, ki omogoča, da svet v nujnih primerih sprejme odločitve, tudi če ni zadostnega števila svetovalcev, izvoljeni so bili člani deželnega tajništva, nadzornega odbora, razsodišča, tajnik in predsednik ter njuna namestnika. Zelo pomembne in za stranko obvezujoče so tri resolucije, ki so jih odobrili delegati. Prva, ki jo objavljamo v nadaljevanju, zadeva globalno zaščito, kršenje pravic v občinskih statutih, Kraško in Briško Gorsko skupnost ter zakon o Krasu, ostali dve resoluciji pa zastavo slovenske narodnostne skupnosti in skrb matične države Slovenije za manjšino.

Marjan Terpin med branjem predsedniškega poročila. Za mizo so (od leve proti desni) dr. Dolhar, prof. Bratuž, Jevnikar, dr. Legiša, Brezigar, C. Terpin in Venosi (foto D. Bradassi)

Resolucija o globalni zaščiti

Sedmi deželni kongres Slovenske skupnosti nalaga novoizvoljenim strankinim organom prvenstveno naslednje zadolžitve:

1. Prizadevanje za odobritev zakona za globalno zaščito slovenske manjšine v tržaški, goriški in videmski pokrajini, ob spoštovanju dejanj-

Iz vsebine:

- Jurij Paljk
Na rob slovenski osrednji
Prešernovi proslavi (str. 3)
- Aleksij Pregarc
Odrto pismo Mauriziju
Tremulu (str. 3)
- (Dar)
Intervju z Markom Banom (str. 7)
- Peter Rustja
Iskanje drugih stvarnosti (str. 8)

skih potreb manjšine. V ta namen naj Ssk nadaljuje s politiko tesnega sodelovanja z drugimi komponentami slovenske manjšine. V kolikor v kratkem času ne bi prišlo do zadovoljivih rešitev, naj Ssk da pobudo, da se to vprašanje prenese na mednarodno raven;

2. Skrb, da bi volilne reforme za državni parlament, za deželni svet in za krajevne uprave upoštevale potre-

»KULTURA NAM JE CELO BOLJ POTREBNA«

Slavnostni govornik Tomaž Pavšič

»Sedaj, ko je kulturni praznik slovenstva z razglasitvijo in priznanjem samostojne države Slovenije dobil nov pomen, ob spoznanju, da smo presešli zgolj kulturno avtonomijo in smo bili sposobni uresničiti državniške — nekoč le sanje, sedaj pa — stvarne razsežnosti, nam je kultura še vedno ali celo bolj potrebna, le način bo sedaj drugačen,« je dejal slavnostni govornik poslanec v slovenskem parlamentu Tomaž Pavšič na tradicionalni Prešernovi proslavi 10. t.m. v Peterlinovi dvorani v Trstu. »Kultura v prostoru slovenskega zamejstva ostaja v svojem izvornem poslanstvu: je kompas, ki usmerja, plemeniti in določa bit slovenskega člo-

veka, je njegova notranja usmerjevalka, ki ga krepi, da ob bivanju med »tujimi« ljudmi to tujost sprejme, a jo vedno znova vrednoti z izhodišč slovenstva. Zato je tod slovenska kultura povsem upravičeno temeljno obzorje, ki določa slovensko bivanje. Toda nikakor ne gre za zapiranje, pač pa za suvereno zavest tukajšnjih Slovencev,« je še poudaril gost. V govoru se je spomnil tudi pokojnega Franca Jeze, Ubalda Vrabca in pred kratkim umrlega Ivana Brecija, ki so že pred mnogimi leti trdno verjeli v svobodno slovensko državo.

Prešernova proslava, ki jo je priredilo Društvo slovenskih izobražen-

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 16. februarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »SOS za Veroniko«; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Franc in njegovi«; 17.30 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 17. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1918-1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Damir Feigel in njegovi kratki spisi; 12.40 Naša pesem. Mešani zbor Cantemus iz Kamnika vodi Janez Klobčar; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Veselo na otroškem valu; 15.30 Rodinov poljub; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simon iz Ruta — ob petdesetletnici drugega tržaškega procesa; 17.30 Mladi val.

■ TOREK, 18. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Alpe Jadran; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Damir Feigel in njegovi kratki spisi; 12.00 Položaj otrok in njihove usode v današnji družbi; 12.40 Naša pesem. Mešani zbor Cantemus iz Kamnika vodi Janez Klobčar; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopisnice z najbližjega vzhoda.

■ SREDA, 19. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Damir Feigel in njegovi kratki spisi; 12.00 Male neznane države; 12.40 Naša pesem. Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane vodi Jože Fürst; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Iz preteklosti v sedanost; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Moje najljubše knjige.

■ ČETRTEK, 20. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopisnice z najbližjega vzhoda; 9.40 Dvajset minut z...; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Damir Feigel in njegovi kratki spisi; 12.40 Naša pesem. Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane vodi Jože Fürst; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Spoznajmo Slovenijo; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja: Trst, decembra 1941. Ob 50-letnici drugega tržaškega procesa; 17.40 Mladi val.

■ PETEK, 21. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Damir Feigel in njegovi kratki spisi; 12.00 Indija-Koromandija: 12. potovanj po nezavarovanih stezah; 12.40 Naša pesem. Mešani zbor Glasbene matice iz Ljubljane vodi Janez Jocič; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Pravljičje... pravljice... pravljice...«; 14.30 Od Milj do Devina; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ SOBOTA, 22. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičja; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Cigani ne kradejo pesmi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Cankarjevem domu v Ljubljani. Simfonični orkester RTV Slovenija vodi Anton Nanut; 11.45 Damir Feigel in njegovi kratki spisi; 12.00 Oddaja iz Rezije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

Kakovosten skok v zgodovini kongresov Ssk

be slovenske manjšine v Italiji, da je samostojno zastopana v vseh zakonodajnih in upravnih zborih. V okvir splošnih evropskih teženj za poudarjanje krajevnih kulturnih in družbenih značilnosti sodi tudi priznanje pravice manjšin do samostojnega političnega zastopstva. To pravico moramo Slovenci v Italiji doseči;

3. Takoj po parlamentarnih volitvah naj Ssk nadaljuje s pobudo za sklicanje drugega zbora slovenskih izvoljenih predstavnikov, od rajonskih svetov do parlamenta, z namenom, da se v čim večji možni meri uskladijo stališča slovenskih predstavnikov na vseh ravneh javne uprave in zakonodajne dejavnosti;

4. Ssk mora vložiti vse napore, da prepreči izvedbo perverzega načrta krčenja pravic, ki jih Slovenci že užijemo,

Obširno in tehtno poročilo je imel na kongresu deželni poslanec Ssk Bojan Brezigar, v katerem se je dotaknil izredno pomembnih vprašanj, kot so odnosi do manjšine, zaščitni zakon in odnosi s Slovenijo, deželni volilni zakon, pravilnik deželnega sveta, zakon za obmejna področja, zakon o Krasu. Delegati so na kongresu dobili tudi publikacijo z gradivom o delu, ki ga je poslanec Brezigar do zdaj opravil v deželnem svetu.

vamo, da bi se tako znižala izhodiščna točka pri razpravi za odobritev zaščitnega zakona. Zato kongres zavrača stališče deželnih nadzornih organov do statuta sovodenjske občine ter enako zadržanje do statutov števerjanske in doberdobske občine in obvezuje strankine organe, da občinam Sovodnje, Doberdob in Števerjan nudijo vso podporo za potrditev pravic, ki jih v tistih občinah Slovenci dejansko uživajo vsa povojna leta;

5. V vidiku nove deželne zakonodaje se Ssk zavzema za ohranitev sedanjih teritorialnih razsežnosti Kraške in Briške gorske skupnosti, zavzema se za čimprejšnjo odobritev zakona o Krasu ob spoštovanju sprejetih načel in zavrača predlog za prenos pristojnosti na tržaško občino, ki je že večkrat pokazala, da za potrebe kraškega prebivalstva nima posluha; nasprotuje predlogom za ustanovitev kraškega parka v funkciji želja mesta, ne pa potreb kraškega prebivalstva.

Resolucija o zastavi

Deželni kongres Ssk, v prepričanju, da bi morala biti zastava Republike Slovenije tudi zastava slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, obvezuje deželno vodstvo, ki bo izšlo iz tega kongresa, da se v tem smislu zavzame na vseh ravneh.

* * *

Ne more iz lastne kože

slovenskega in hrvaškega ozemlja z matico (za podrobnejšo informacijo glej knjigo Guida Botterija o škofu Santinu, ki je izšla v Trstu v šestdesetih letih).

Omenjeni tržaški italijanski dnevnik s potvarjanjem resnice in s takimi bombastičnimi in hujskaskimi naslovi na prvi strani nadaljuje s tradicijo protislovenskega ščuvanja, katerega zle učinke smo v Trstu lahko še isti dan razbrali z obraza marsikateriga bralca.

In ta list, ki očitno ne more iz lastne kože, naj se zdaj širi tudi v Istri, kjer že ima v Kopru svoje uredništvo in zbor sodelavcev (tudi Slovencev)!

Mislimo, da se spričo takšnega stanja marsikateri naš prednik obrača v grobu.

Resolucija o skrbi RS za manjšino

Sedmi deželni kongres Ssk pozdravlja sprejem Republike Slovenije v mednarodni zbor neodvisnih in samostojnih držav; izraža zadovoljstvo, da so demokratično izvoljene slovenske oblasti pravočasno obvestile slovensko narodnostno skupnost v Italiji o mednarodnem dogovarjanju, ki jo zadeva, in da so upoštevale njena stališča;

poudarja nujnost, da se tak pristop ohranja in utrjuje tudi v prihodnje;

poziva vse stranke v Republiki Sloveniji, naj v svojih programih in pri svojem nastopanju vedno upoštevajo tudi probleme Slovencev po svetu in še posebej naše narodnostne skupnosti;

pričakuje, da bo nova upravná in vladna ureditev v Republiki Sloveniji izražala posebno pozornost do Slovencev v zamejstvu z zadolžitvijo osebe ali telesa, ki naj z avtoriteto, stalnostjo in primernim uradom sledi našim vprašanjem;

podpira tudi predlog o osnovanju posvetovalnega odbora slovenskih manjšinskih zastopnikov, ki naj pristojnim oblastem v Republiki Sloveniji svetuje, ko gre za manjšinska vprašanja;

obvezuje novo deželno vodstvo Slovenske skupnosti, da s temi stališči seznanji pristojne oblasti in stranke v Sloveniji.

»Kultura nam je celo bolj potrebna«

cev iz Trsta, je zasnovana nekoliko drugače kot številne druge slovesnosti ob dnevu slovenske kulture. Ta prireditev je predvsem priložnost za podelitev nagrad in priznanj našim umetniškim ustvarjalcem tako iz zamejstva kot iz zdomstva. Zmagovalci literarnega natečaja, ki ga že 20. leto razpisuje revija Mladika, so naslednji: za prozo je prvo nagrado dobila ameriška Slovenka Mara Cerar-Hull, drugo Dolores Terseglav-Štucelj z Reke, tretjo slovenski misijonar v Indiji Jože Cukale, za poezijo pa je prvo nagrado dobil Franjo Frančič iz Pirana, drugo misijonar v Tokyu Vladimir Kos, tretjo Janez Bregar iz Mengša. Zmagovalca fotografškega natečaja sta David Pintar, ki živi na Tridentinskem ter Franc Temelj iz Žirov. Sledilo je nagrajevanje natečaja »Mladi oder«, ki je tokrat že 17. po vrsti. Priznanja je dobilo 14 priložnostnih, šolskih in polprofesionalnih gledaliških skupin, tako s Tržaškega kot z Goriškega. Izredno kvalitetno so točke sporeda na tej Prešernovi proslavi povezovali mladi gojenci Glasbene matice s Proseka in Kontovela Igor Cante, Aleksander Ipavec in Dario Savron.

Tajnik Ivo Jevnikar po izvolitvi

Delegati so na zadnjem deželnem kongresu Slovenske skupnosti ponovno izrazili zaupanje svojemu dosedanjemu vodstvu. Za tajnika je bil potrjen Ivo Jevnikar iz Trsta, za predsednika Marjan Terpin, podpredsednik in tajnik pa bosta v tej mandatni dobi prav tako Rafko Dolhar in Andrej Bratuž. Tajnik Ivo Jevnikar nam je po izvolitvi dejal naslednje:

»Sedmi deželni kongres naše stranke je jasno opozoril na najbolj žgoča narodnopolitična vprašanja, s katerimi se spopada naša skupnost. Slišal sem celo, da so bili nekateri predstavniki večine malo prizadeti, češ da so bili moje poročilo in nekateri drugi posegi "ostri". Ker ne dvomim v iskrenost številnih diskusijskih posegov in v številne zasebne izraze soglasja, moram reči, da smo z našim kongresom dokaj verodostojno izrazili občutke naše skupnosti, njeno razočaranje nad novimi poskusi izigravanja ali pa zapostavljanja. Imeli smo dolžnost, da smo to izrazili in jasno spregovorili. Obenem smo ravno tako jasno povedali, da težimo k sožitju, razumevanju in prijateljstvu. Vendar je pogoj za pravo sožitje enakopravnost.

Dejstvo, da so mi delegati, še prej pa prijatelji, s katerimi smo skupno delali v preteklem mandatu, ponovno zaupali opravljanje tajniškega dela, mi je seveda v veliko osebno zadoščenje, zato se jim zahvaljujem. Predstavlja pa tudi velik napor, tudi za moje najbližje, v tem zgodovinskem trenutku pa tudi izredno odgovornost. Upam, da ji bomo vsi skupaj v novem vodstvu kos.«

Na rob slovenski osrednji Prešernovi proslavi

Slovence radi zafrkavajo, se tudi norčujemo iz samih sebe, da ga skorajda ni med nami, ki ne bi vsaj kdaj napisal, ali skušal napisati, vsaj eno pesem. Če je to stvar vredna posmeha, presodite sami, meni to ni smešno, prej sem na to ponosen. Rekli boste, da zato, ker pesmi tudi sam pišem, a to ni res, ker jih predvsem raje berem, predvsem tiste, ki so dobre, in bi jih rad napisal jaz namesto avtorja, ki ga imam trenutno v rokah.

Veliko verjetnejša bi bila trditev, da se meni ne zdi vreden posmeha nihče, ki vzame pero v roke, tudi pisalni stroj ali pa kompjuter, in skuša nekaj napisati. Niti ni toliko važno, kaj napiše, vsaj v začetku ne. To postane važno šele kasneje, če se odloči in hoče v svet literature, v svet pisateljstva in pesnikov, v svet, ki je poln svinjarij in zavisti, barab in poštenjakov, tišine dobrih in hrupa slabih, obratnega tudi, raznih stilov in stilčkov, pijancev in na šanku vsevednosti naslonjenih bedakov, ki druge učijo, kako je treba, da uspeš in kje moraš nastaviti nogo, da ne zdrsneš še sam, če pa porineš, je bolje. Stare modrosti vsakdanjega življenja pač.

Nič novega pod soncem. In kar prav je tako.

V svetu se je vedno tako dogajalo, se tudi še bo.

Tudi to je prav, saj najbrž drugače ne more biti. Lahko bi, a ne gre.

Slovinci pa smo vedno stavili vse karte na kulturo, na pisano besedo, v vsej svoji zgodovini smo stavili na to karto in prav ta karta nas je sedaj pripeljala do tega, da imamo svobodno državo, onstran meje sicer, a vseeno tudi za nas pomembno suvereno in svobodno Slovenijo.

Ker smo Slovenci bili vedno zavezani knjigi, nismo mogli mimo dne, ki bi bil posvečen proslavi nekoga, ki je res napisal nekaj imenitnega za naš narod. Zmenili so se, da je bil to Prešeren, pesnik, ki je slovenski jezik dvignil iz hleva in časopisarskega blebetanja na raven dostojnosti modernih jezikov.

Pika.

To že vsi poznamo.

Imeli smo Slovenci že proslave vseh sort in zvrsti tudi. Prešerna smo vlekli na desno in levo, gor in dol, sem in tja, delali silo njegovi sicer res tanki knjižici poezij, a je vseeno ostal dr. France Prešeren, vsakemu še takemu slovenskemu bebčku znani pesnik.

Kot se za vsak narod spodobi, si je tudi slovenski privoščil nagrade za zaslužen kulturne može in žene, ki so vsaj poskušali ohraniti raven knjižice Francetovih poezij, če jim že ni uspelo bolje. Ne bom se spuščal v to, kdo jih je dobil, kdo ne, zakaj in kako, če je bil vreden ali ne etc. Predvsem je bila to Prešernova proslava. Dan kulture.

Letos pa je prišla na oder v beli Ljubljani nadebudna deklica, ki je s

svojo klapo vedno nekaj dobivala iz denarnega fonda slovenskega naroda za kulturo; imeniten imidž in vse ostalo kar k tej klapi spada je imela, izvrstno slovenščino je govorila, ko je na začudenje nekaterih in na pričakovano dobro pripravljeno prijetno presenečenje izbranih ostalih odbrenkala svoje in klapino o tem, kako je čisto smrtonosno žalostna, ker demokratična slovenska vlada ne daje več njeni klapi in drugim klapam dovolj denarja. Kdo ji je kupil imenitno srajčko za Prešernovo fešto, ni povedala.

In tako smo imeli Slovenci spet svoj dan kulture, Prešernov praznik.

Delavci in kmetje, vsi davkoplavevalci v Sloveniji niso rekli nič.

Jih tudi nihče nič ne vpraša.

Imeli smo pač spet Prešernovo proslavo.

Porog in cinizem ni poezija, še manj kultura. Iz prekleto dobre zrežirane stihije poraženca vržena pole na pod noge že itak ekonomsko na

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Ivan Cankar
ROMANTIČNE DUŠE

Režija Vinko Möderndorfer

PREMIERA

v petek, 14. t.m., ob 20.30 v
Kulturnem domu v Trstu.

dno človeške strpnosti potisnjenim Slovincem, ki so gledali in čakali na Prešernovo proslavo, je svinjarija. Ni pobalinstvo. Je svinjarija človeka, ki je izgubil boj s samim seboj in sistemom, ki si ga je ustvaril. Svinjarija.

Pravijo, da je France pil.

Da je bil žalosten, in da je pil.

Da je pisal, in da je pil.

Danes bi tudi.

Oboje bi delal. Oboje.

Jurij Paljk

Boris Pahor

Kaj naj rečem o slavnostni podelitvi nagrade?

Prof. B. Pahor med podpisovanjem svoje knjige v Tržaški knjigarni (foto D. Križmančič)

Predvsem bi priznal, da se po navadi, če je le mogoče, izognem velikim slovesnostim, a da me je tokrat ob zavesti, da nagrajuje slovenska kultura v suvereni državi, ozračje prevzelo. Imel sem občutek, da priznanje ne velja nam, posameznikom, ki smo sedeli v vrsti pred odrom, ampak da duhovna slovenska ustvarjalnost potrjuje samo sebe, svojo zvestobo, svojo vztrajnost skozi stoletja. In moram reči, da sem k Prešernovi Zdravljici, k slovenski državni himni, v mislih kooptiral tudi Trubarja, očeta našega jezika, ki je tako modro poskrbel, da smo prišli v družino evropskih kultur. In prav zaradi uživetja v zgodovinskost trenutka me je potem motila razglašenost, ki je vdrla v proslavo najpoprej z nekaterimi stavki uvodnega govora, zatem pa s protestnim nastopom predstavnice nagradne skupine. Pravim pa o vdoru razglašenosti, ker sem imel vtis, da se, tudi če je šlo za razločljive diagnoze, njihova resnica ni ujemala s pomembnostjo časa in prostora. Zato sem po prejemu nagrade začutil, da moram spregovoriti o svojem stališču. In poudaril sem, da ima sicer vsak v svobod-

ni družbi pravico povedati svoje mnenje in kritiko, da pa sem hkrati prepričan, da je potrebno danes gledati na Slovenijo nekako iz razdalje, nekako od zunaj, namesto da se človek ustavlja ob vsakodnevni stvarnosti. Rekel sem, da prihajam iz Marseille, Lyona in Pariza, povesod pa je bil govor o Sloveniji in njeni suverenosti. Zato da vidim kot nujnost, da slovenski ljudje nekako preresejo sedanjost, da se nekako prenesejo v prihodnost. Nikakega smisla se namreč nima ubadati z modernizmom ali klasicizmom, s položajem tega ali onega gledališča — vse to se bo še razvilo, se spremenilo, poglavitna je suverena uveljavitev suverene države.

K temu sem dodal, naj mi bo dovoljeno, da omenim revijo *Zaliv*, katera uvodni govornik ni omenil, ki je navedel kulturnike in revijo, ki so pripravljali slovensko pomlad. *Zaliv* je namreč začel verjeti v slovensko samobitnost pred 25 leti in pri tem ves čas vztrajal. No, zdaj je le-ta samobitnost dosežena, nujno je torej zdaj premagati težave in projicirati narodno identiteto v jutrišnji dan.

Seveda ne morem trditi, da so bile vse besede po vrsti ravno tako postavljene. Nisem bil namreč pripravljen, spregovoril sem pač, ne da bi stavke stiliziral. Tudi mi ni šlo za polemiko, ampak samo za to, da poudarim zgodovinsko veljavo slovenskega kulturnega trenutka.

In prav dobro se zavedam, da bo moj nastop doživel nemalo kritik, vendar sem prepričan, da dneva politika ne spada v veličastno proslavo, v kateri slovenski človek prvič v svoji zgodovini praznuje na čast svoje kulture v svoji suvereni državi. Če mi je česa žal, je, da sem improviziral in bil, kot nagrajenec, še kar evforično vznemirljen.

No, a ne glede na te nepričakovane »utrinke« je bilo slavje na evropski ravni, le-te pa je bila deležna — tokrat ob mojih knjigah — tudi slovenska tržaška književnost.

OD LAŽNEGA SLEPCA DO GLUŠCA (Odprto pismo Mauriziju Tremulu)

Človekove čudi so lahko mnogotere in razgrajene, tako da je včasih njihov nosilec sam zaprepaden nad nepoznanjem lastne nravi; vendar velikokrat pelje njeno neprisiljeno odkrivanje do neslutnih radosti življenja, kar je vsekakor pozitivno in hkrati prvinsko in simpatično, celo električno. Včasih pa se vse to lahko sprevrže v klice lisjaške premetenosti, ki taisto prav ukrivi in izkrivi. Lahko pa se zgodi, da so zavite okoliščine krive ukrivljenja in izkrivljenja pozitivnih vzgibov, zato je moralna drža posameznika odločilna za njihovo pozitivno uokvirjanje...

Dragi Maurizio Tremul, zdi se mi, da si ti bakcionosec obeh inačic.

Nočem biti tvoj razsodnik, toda stališče, ki si ga zavzel v teh prelomnih časih do slovenske manjšine v Italiji, je docela sporno in žaljivo. Ta manjšina ti je bila namreč vedno naklonjena!

Najbrž si se pravočasno zavedel, da so ti bile v dobi tvojega osveščanja, kljub eksodusu, nezaupanju in šikaniranju oblasti do tvojih sorjakov v Istri itd., okoliščine naklonjene. Res si, ob morda tihem odporu do vsega, kar je v tvojem okolišju bilo

neitalijansko, z olajšanjem odšel na študije v Trst. Tu si seveda zajadral v drugačne vode, vendar je prav Trst sila anomalno in nehumano mesto glede drugorodnosti, tako da si v svojem nepotešenem samoprilikovanju novim situacijam postal lažni slepec.

Sam sem ne najnezatnejši član naše tukajšnje manjšine, kar mi celo italijanski someščani priznavajo.

Kar tebe zadeva, sem bil eden izmed tistih, ki je zaznal — s pomočjo rajnega prof. Tavčarja in prof. Bruna Mayerja — tvojo pesniško žilico in ti

Aleksij Pregarc

Senator Spetič o skorajšnjih volitvah

»Važno je, da smo se začeli pogovarjati«

Končala se je 10. zakonodajna doba italijanskega parlamenta, s čimer je tudi konec mandata senatorja Stojana Spetiča, ki je bil izvoljen pred petimi leti v drugem senatnem volilnem okrožju na Tržaškem. Sen. Spetiča smo zaprosili za pogovor, na kar je rad pristal.

Stojan Spetič

Ko sva se na začetku Tvojega mandata srečala v Rimu, si mi dejal, da bi rad šel »v zgodovino« kot slovenski senator in ne toliko kot senator KPI. Kaj bi kot slovenski senator povedal našim bralcem ob koncu svojega mandata?

Vsak ima svoje prepričanje in jaz ga nisem zatajil, vendar pa sem se po svojih močeh trudil, da bi v parlamentu zagovarjal predvsem koristi naše manjšine. Najboljše priznanje sem prejel s strani kolegov, ki so v meni videli predvsem Slovenca. Zato sem lahko dosegel več, kot se običajno pripeti tistim, ki sedijo na klopeh opozicije.

V borih petih letih smo dosegli dvojezičnost na sodišču, vračanje poitalijančenih priimkov, podporo manjšinskim ustanovam, ukinitvev Palamarovih dekretov v zakonu za mejna področja, skupni kulturni prostor pri snovanju slovenskih TV sporredov.

Mladi Ssk pri Dularju

Delegacija deželnega vodstva Mladinske sekcije Slovenske skupnosti je v četrtek, 6. t. m., v Ljubljani obiskala ministra za Slovence po svetu Dularja. Deželni tajnik Terpin, deželni predsednik Slobec ter tržaški pokrajinski predsednik Guštin in odgovorni za mednarodne odnose Rustja so izrazili ministru priznanje za pokončnost in premočrtnost, ki so jo on in ostali predstavniki slovenske vlade izkazali na nedavnih pogajanjih s predstavniki italijanske vlade o memorandumu o slovenski in italijanski manjšini. V sproščenem pogovoru so nato analizirali položaj in spremembe, do katerih je prišlo in še prihaja v okviru slovenske narodnostne skupnosti v Furlaniji Julijski krajini tako na političnem kot tudi na gospodarskem ter kulturno športnem področju.

Delegacija MsSsk se je nato srečala s predstavniki Slovenskih krščanskih demokratov, med katerimi sta bila poleg mladih predstavnikov te stranke, tudi podpredsednik Blažič ter predsednik gospodarske komisije pri SKD dr. Čepar. Sledil je nato obisk pri Mladih liberalnih demokratih.

MsSsk nadaljuje tako z obiski pri vseh mladinskih sekcijah slovenskih političnih strank Slovenije ter z nekaterimi iz Italije, s katerimi želi utrditi vezi, ki naj slonijo na sodelovanju in predvsem na objektivnem in medsebojnem informiranju.

Žal nismo dosegli globalne zaščite, vendar so za to krive druge okoliščine...

So politični krogi v Rimu spremljali proces demokratizacije v Sloveniji in razvoj dogodkov v bivši Jugoslaviji?

Najprej z radovednostjo, nato z zaskrbljenostjo zaradi vojne, ki je izbruhnila lučaj čez morje. Tako so najprej odkrili Slovence, nato pa tudi svojo manjšino v Istri.

O dogajanju v Jugoslaviji smo pogostoma razpravljali v komisiji za zunanjo politiko in v avli. Delegacija senata se je lansko poletje, tik pred izbruhom spopadov, podala v Ljubljano, Zagreb in Beograd in skušala posredovati za mirno rešitev. Jaz sem tedaj bil zraven.

Najtežje je bilo vsekakor lansko jesen, ko se je razpravljalo o priznanju Slovenije. Mnogim so pognale strah v kosti razne lombardske lige, pa so to vzporejali. Veliko sem moral razlagati, somišljenikom in nasprotnikom, kaj pomeni pravica narodov do samoodločbe.

Kaj bi po Tvojem morali Slovenci v Italiji narediti, da bi »prišli na zeleno vejo« v zvezi s problemom zaščite?

Nastopati odločno in načelno, kot so naredili letos v zvezi s tristranskim memorandumom. Manjšina se mora postaviti po robu oblastem kot osebek, zahtevati neposredno udeležbo tudi pri uresničevanju zaščitnih norm, ko bodo okviro opredeljene.

Pri tem bi morala v večji meri podpreti svoje izvoljene predstavnike. Osamljenost je grenka spremljevalka našega dela, od nje pa nimamo nobene koristi.

Kako ocenjuješ predlog Ssk o skupnih ali skupnem kandidatu za skorajšnje parlamentarne volitve?

Mislím, da je dober, čeprav ga najbrž tokrat ne bomo uresničili zaradi pomanjkanja časa in zaprek v volilni zakonodaji.

Važno pa je, da smo se začeli pogovarjati. Našli smo veliko stičnih točk. Strinjamo se, da se moramo zavzeti za zagotovljeno manjšinsko predstavništvo v parlamentu.

Slovenski senatorji ali poslanci se bodo morali ozirati predvsem na mnenje enotnega slovenskega zastopstva. Jaz predlagam tudi, naj bi oblikovali povesod, kjer je mogoče, skupne poslanske klube. Kajti sedaj, ko so ideologije zrahljane, zadobiva čedalje večji pomen prav neposredni odnos med ljudmi in političnimi predstavniki.

Kako se boš Ti osebno ravnal na teh volitvah?

Povedal sem že, da bi drugič kandidiral v senat samo v okviru okvirnega dogovora naprednih in slovenskih sil v deželi Furlaniji-Julijski krajini.

Brecelj in Harej pri prefektu

Novi tržaški pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti Martin Brecelj in strankin pokrajinski predsednik prof. Zorko Harej sta bila v torek, 11. t. m., na predstavitev nem obisku pri tržaškemu prefektu dr. Sergiu Vitiellu. Na srečanju je tekla beseda o nekaterih najpomembnejših problemih v sedanji krajevni stvarnosti, še zlasti pa o vprašanjih, ki zadevajo pravni položaj Slovencev v Italiji. Predstavnika Ssk sta med drugim izrazila globoko nezadovoljstvo nad vsebino pravkar odobrenih statutov nekaterih krajevnih uprav, med temi tržaške Občine in Pokrajine in miljske Občine, ki v dobri meri ali celo povsem prezirajo zgodovinsko prisotnost in pravice slovenskega prebivalstva. Brecelj in Harej sta izrazila pričakovanje, da bo v novem kontekstu, ki je nastal z uveljavljanjem demokracije v državah srednje in vzhodne Evrope, mogoče končno rešiti temeljna vprašanja mednarodnih manjšin, ki živijo na našem obmejnem področju.

Predstavnika Ssk sta poudarila nujnost po čimprejšnji odobritvi globalnega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, ki bi bil na višini evropskih standardov. Brecelj in Harej sta v tej zvezi poklonila prefektu brošuro, v kateri je Ssk pred nedavnim zbrala v sodelovanju s krožkom za družbena vprašanja Virgil Šček svoje pri-

Ker pa je bil že določen slovenski kandidat DSL v goriškem okrožju, sem trdno sklenil, da se ne bom spuščal v konkurenco z njim, saj bi zanesli le razdor med Slovence.

V tem primeru bom najbrž nosilec liste Stranke komunistične prenov na Tržaškem. Močan priliv slovenskih glasov nam lahko da koristen ostanek in torej možnost izvolitve.

Če bomo tokrat spretno koncentrirali svoje glasove, lahko pošljemo kar dva Slovenca v parlament: enega v senat, drugega v zbornico.

Tokrat je prisotnost v zbornici važna, saj ni rečeno, da bo o naši zaščiti razpravljaj najprej senat. V zbornici pa se bo treba spoprijeti z močnimi nasprotniki, kot so listar Camber, demokristjan Biasutti, misovec Parigi.

Kako gledaš na nadaljnji razvoj dogodkov v Italiji?

Mnogi bodo skušali izkoristiti nastalo politično in socialno zmedo, da bi nam vsilili »drugo republiko« z večinskim volilnim sistemom in avtoritarnimi, mestoma tudi nacionalističnimi potezami.

Jaz pa mislim, da bi lažje vstopili v Evropo, če bi vendar uresničili sedanjo republiško ustavo, začenši z njenim 6. členom.

Pogovor je zapisal Drago Legiša

pombe k vladnemu osnutku za zaščito slovenske manjšine, znanim kot osnutek Maccanico.

Tržaški prefekt dr. Vitiello je z naklonjenostjo vzel na znanje izvajanja predstavnikov Ssk in zagotovil svojo pripravljenost, da bi se zavzel za pozitivno rešitev odprtih vprašanj.

Novoizvoljeno deželno tajništvo Slovenske skupnosti

Marjan Terpin — predsednik
Rafko Dolhar — podpredsednik
Ivo Jevnikar — tajnik
Andrej Bratuž — podtajnik
Martin Brecelj
Bojan Brezigar — deželni svet.
Štefan Bukovec
Hadrijan Corsi
Branko Černic
David Grinovero
Jožko Gruden
Zorko Harej
Marij Maver
Bernard Špacapan
Damjan Terpin — pred. MsSsk
Salvatore Venosi
Aljoša Vesel

NADZORNI ODBOR

Drago Legiša
Mario Soban
Božo Tabaj
RAZSODIŠČE
Remo Devetak
Emil Guštin
Robert Petaros

Prešernovi proslavi v Trstu in Gorici

Posnetek s Prešernove proslave v Kulturnem domu v Trstu (foto D. Križmančič)

V nedeljo, 9. februarja, sta bili v Gorici in Trstu osrednji proslavi ob Prešernovem dnevu. Skupno geslo za obe je bilo »Ustvarjam, torej sem!«.

V goriškem Katoliškem domu je bil slavnostni govornik Janez Povše, predsednik Svetovnega slovenskega kongresa za deželo FJK. »V novem času ni več velikih in majhnih po številu, ampak so veliki in majhni le po duhu in srcu...«, je med drugim dejal.

V literarnem delu je občinstvo prisluhnilo umetniški besedi naših za-

mejskih ustvarjalcev — R. Dolharja, L. Šorlijeve, J. Kraglja, D. Makucove, A. Pregarca, A. Rupla, Z. Saksida, A. Mermolje in A. Marušiča.

Slavnostni govornik proslave v Kulturnem domu v Trstu pa je bil dr. Filibert Benedetič, ki je v svojem govoru omenil najaktualnejša vprašanja. Izrazil je zadovoljstvo nad dejstvom, da Slovenija ni podpisala tristranskega sporazuma o zaščiti manjšin in s tem dokazala pokončnost. Dejal je še, da bo Trst res postal pred-

verje Ljubljane, če bo naše mesto še vztrajalo pri svojih dosedanjih stališčih. Glede bodočnosti Slovenije sem optimist, je še rekel dr. Benedetič, poudaril pa je, da si mora naša mati- ca šele ustvariti politični kader in da je treba pri tem dati vso podporo, ne pa vseprek kritizirati, kar je sedaj v modi predvsem v kulturnih krogih. To pa je povsem nesmiselno, saj država prave politike potrebuje.

V literarnem delu so prisotni poslušali odlomke iz del Z. Tavčarjeve, S. Verča, B. Pangerca, V. Beličiča, B. Pahorja, A. Rebule, D. Turka-Joca, M. Košute in M. Sosiča.

* * *

Ekumensko slavlje v Ronkah

V organizaciji slovenskega društva Jadro in sodelovanjem župnije v Ronkah je bilo v nedeljo, 2. t.m., v tamkajšnji župnijski cerkvi ekumensko slavlje. Mašo v vzhodnoslovanskem obredu sta darovala slovenska duhovnika s Tržaškega dr. Markuža in dr. Kosmač; slednji je tudi v slovenskem in italijanskem jeziku sproti razlagal potek obreda. Župnijska cerkev je bila polno zasedena, saj je poleg slovenskih bilo tudi veliko italijanskih vernikov. Tudi ob tej priložnosti ima domači župnik msgr. Virgulin, ki, kot znano, dobro obvlada naš jezik, zaslug, da je pobuda imela lep uspeh.

Od lažnega slepca do glušca

celo ponudil skupno izdajo zbirke. Pobuda je bila sprejeta z navdušenjem, podpornice pa naj bi bile izključno slovenske banke s te in one strani meje... Res se projekt ni uresničil, toda ne ti ne tvoji sorojaki niso niti z mezincem mignili, da bi se zalevi kako odpomoglo. Žal mi je bilo, ne toliko zase kot za skupno zasnov. Ljubeznivo sva se takrat pogovarjala v italijanščini in slovenščini, katero ti imenitno obvladaš (se morda tega kesaš?)...

Deset let je minilo od tedaj, ti si bil univerzitetni študent, jaz pa — vsaj v slovenskem svetu — že cenjen pesnik. Mislim, da je najina dotedanja pesniška bera že zajemala odpor laži, sprenevedanju, farizejstvu, zlasti v moji tudi enoglasnosti in samoglasnosti. Povej mi, si se tedaj počutil manipuliran ali počaščen? Ali pa si bil dovolj premeten, da si se šel lažnega slepca? Tvoja pot je od tedanjega najinega srečanja zavila drugam, v konkretno tržaško in istrsko politično podrast. Postal si voditelj Italijanske unije, gibanja, ki ga danes podpirajo bodisi ostanki nekdanjega pogretega komunizma bodisi misovskih skupščin. Postal si tako gluh ne samo za univerzum pesništva, ampak za čisto človeško solidarnost, ki jo upravičeno zahtevaš zase. Jaz pa sem ostal

pesnik, ne glede na kopičenje in premeno okoliščin; in ni mi nerodno, ker še nisem oglušel za človeške stvari; tudi čudi so mi še privlačne. Bojim se, da si se le ti od naju iz lažnega slepca prelevil v glušca. Premisli.

Lepo pozdravljen,

Srečanje v Gorici

Slovenska kulturno gospodarska zveza iz Gorice in Zveza slovenskih kulturnih društev sta pobudnici srečanja s Francom Jurijem, avtorjem knjige karikatur SLAVNA NAŠA ZGODOVINA, sicer poslancem Liberalno demokratske stranke v slovenskem parlamentu.

Na srečanju, ki bo v petek, 14. februarja, ob 18. uri v konferenčni dvorani Palace Hotela (Korzo Verdi 63), bo Franco Juri spregovoril tudi o aktualnih temah v Sloveniji in o vprašanju manjšin.

Priseditelji sklicujejo isti dan, ob 17. uri, v istih prostorih, TISKOVNO KONFERENCO, kjer bo Franco Juri na voljo časnikarjem.

Vinko Vodopivec - ob štiridesetletnici

Slovenci, zlasti primorski, se radi spominjamo jubilejev svojih zaslužnih in pomembnih osebnosti. S proslavami njihovega spomina navadno tudi sami — poleg izraza hvaležnosti njim samim — utrjujemo svojo narodno in kulturno zavest. To še posebej na Primorskem, saj so nam prav književniki in glasbeniki najbolj ohranjevali slovensko besedo in pesem v najtežjih trenutkih narodne zgodovine.

Ena takih osebnosti je bil prav gotovo Vinko Vodopivec (1878-1952), goriški skladatelj in dolgoletni župnik v Kromberku. Ni slovenskega zbor, ki ne bi vsaj kdaj pel njegovih pesmi, tako nabožnih kot svetnih. Ne bomo se tu spuščali v globljo analizo njegovega dela, niti v naštevanje posameznih del. Vodopivec je avtor velikega števila zlasti zborovskih skladb v vseh zasedbah, dalje krajših spevoiger in drugih glasbenih del. Njegovo muziko bogatijo zvočna svežina, tekoča melodija, lahek in prijeten glasbeni stavek. Pisal je v resnici za ljudstvo in zato je tudi ljudska njegova glasba. Vse to pa v ničemer ne zmanjšuje njegovega pomena ali njegove skladateljske vsebine in dela nasploh.

V tem smislu in v tem duhu bodo zato v tem letu na Primorskem, še posebej na Goriškem, številne jubilejne proslave na čast Vodopivcu. Posamezna društva ali pevski zbori bodo na čast goriškega glasbenika priredili koncertne nastope. Nekateri se bodo lotili tudi kake spevoigre. Tako zlasti Zveza slovenske katoliške prosvete namerava prirediti večjo proslavo za našega zaslužnega glasbenika. In prav je, da se tu še posebej izkaže Goriška, kjer je Vodopivec živel in delal ter ji posvetil vso svojo ljubezen in delo.

Na to se pripravljajo tudi čez mejo. Občina Nova Gorica je že uradno imenovala častni odbor za Vodopivčeve proslave. To je seveda kar se da umestno, saj je to tudi občina, v katero spada Kromberk. Odbor sestavljajo razni predstavniki javnega, političnega in kulturnega življenja. Med člani so tako koprski škof msgr. Metod Piriš, nekdanji predsednik slovenske vlade Dušan Šinigoj, bivši novogoriški župan Šimac, dekan Paljk, muzikolog Edo Škulj in glasbenika Marjan Gabrijelčič ter Anton Nanut, pa še poslanec Tomaž Pavšič in zgodovinar Branko Marušič. Iz našega zamejstva je v njem Andrej Bratuž. Odboru predseduje novogoriški župan Sergij Pelhan. Odbor se je že sestal in nakazal glavne pobude v tem pogledu.

* * *

Predstavniki Lige za okolje trdijo, da je zračna in zvočna onesnaženost v Trstu postala nevarna. Tako so vsaj ugotovili strokovnjaki, ki so v teh dneh na Zelenem vlakcu opravili vse potrebne analize. Po njihovih ugotovitvah naj bi bilo naše mesto celo bolj onesnaženo od Milana.

Javni sestanki SDGZ - Predavanja o novostih finančnega zakona za 1992

Novi finančni zakon, ki ga je parlament po mučnem maratonu odobril zadnje dni decembra 1991, vnaša vrsto novosti, ki jih gre obravnavati v okviru skupnega in neposrednega soočanja s člani. Zato pozivamo prav vse člane, da se množično udeležijo JAVNIH SESTANKOV, kjer Vas bomo seznanili z vsemi značilnostmi in novostmi omenjenega finančnega zakona. Sestanki-predavanja se bodo vrstili v naslednjih terminih:

- ČETRTEK, 13.2., ob 20.00: Sedež SDGZ, ul. Cicerone 8, TRST v slovenščini.
- PETEK, 14.2., ob 20.00: Sedež SDGZ, ul. Cicerone 8, TRST v italijanščini.
- TOREK, 18.2., ob 18.30: Prosvetni dom na Opčinah.
- ČETRTEK, 20.2., ob 18.30: Dvorana KD. V. Vodnik v Dolini.
- PETEK, 21.2., ob 18.30: Dvorana KD I. Gruden v Nabrežini.

Umril je duhovnik in poet

David Maria Turoldo

V četrtek, 6. februarja letos je v bolnišnici San Pio X v Milanu umrl v starosti 76 let znani duhovnik, pridigar in mislec, predvsem pa poet David Maria Turoldo. Rodil se je v kraju Coderno del Friuli leta 1916 v sila revni družini, tako revni, da se je z leti vsa porazgubila po svetu in je od nje ostal samo on. Na Furlanijo je bil vedno vezan, čeprav se je zelo malokrat vračal, z revščino pa se je vse življenje hvalil, vedno je govoril, da je to največji božji dar, kar jih je mogel dobiti.

Zaradi preobilice gradiva izostane v tej številki redna rubrika Naša društva.

Že zelo mlad je bil izredno duhovno globok mož, na predvečer posvečenja v mašnika je šel k svojemu predstojniku in mu rekel takole: »Zadnjič vas pozdravljam kot človek, jutri bom namreč več kot človek in manj kot človek, božji duhovnik in služabnik človeštva.« Tako se je začelo njegovo redovniško življenje, ki je bilo polno globoke vere v Boga in tihega zaupanja v človeka. Med vojno se je pridružil v Milanu odporiške-

Spacalova razstava v Ljubljani

V petek, 7. t. m., so v Galeriji Cankarjevega doma v Ljubljani slovensko odprli razstavo likovnega umetnika Lojzeta Spacala. Na ogled so njegovi kolaži in mešane tehnike zadnjih treh desetletij (od 1963 do 1991). Odprtje razstave je sovpadalo s proslavitvijo slovenskega kulturnega praznika. Umetnik Spacal, ki bo letos praznoval 80-letnico, je izrazil veliko zadovoljstvo nad dejstvom, da ponovno razstavlja v Ljubljani. Zadnjič je v slovenski prestolnici razstavljal leta 1955, a ni naletel na velik odziv, ker takratna kritika ni razumela njegove umetnosti. Razstava se bo zaključila 8. marca.

mu gibanju, po vojni pridigal v milanski stolnici do leta 1953, ko so ga cerkvene oblasti odstranile, bil je namreč »prete scomodo«, duhovnik v pravem pomenu besede, iskal je vedno in samo Resnico. In vedno je pisal: pesmi, drame in novele, celo s filmom se je ukvarjal. Vedno je s svojima dvema metroma višine razburjal duhove, s svojim jasnim pogledom delil ljudi in vzgajal mlade, predvsem pa, kot sam pravi v neki svoji poeziji: »Končno sem le zmotil dovolj mir tega samostana, / drugam moram pobegniti, / drugod motiti drugi mir.« David Maria Turoldo je bil predvsem globok kristjan in pesnik. Njegove poezije so podobne psalmom, govorijo o človeku in Bogu, o samoti in ljubezni, o življenju. Ker je imel večkrat težave s cerkvenimi oblastmi, ga je nekoč vprašal časnikar, zakaj ni zapustil Cerkev, zakaj ni izstopil. Odgovoril je takole: »Neštetokrat sem imel skušnjava, da bi odšel, izstopil. Ostal sem zato, ker ni dovolj verjeti samo zase. Potrebno je verjeti tudi za druge. V tem je bistvo problema. In takrat, ko se ima obveznosti pred javnostjo, se mora najprej izbrati tisto, kar se mora storiti in ne tisto, kar bi nam bilo najbolj všeč... In končno: Nič ni tako človeškega, kot je Cerkev, v dobrem in slabem. Človeška je v tem, ker odgovarja človeški naravi.«

Jasno je, da tak človek buri duhove, ne samo cerkvene, tudi posvetne. Posebno je razburil vse, ko je začel opisovati svojo bolezen, raka, ki ga je doletela zadnja leta. Raka je imenoval »prekleti zmaj, ki se je vsedel na prestol v meni«. In vedno je verjel naprej, zapisal, da je »vstajenje maščevanje Boga nad slabim na svetu«, drugod, »da je Kristusov Bog kot Brat — Bog, ki ti stoji ob strani v pričakovanju vstajenja«. Še bi lahko nadaljeval, a skorajda nima smisla, morda samo še to, da so me najbolj prizadele njegove poezije — razmišljanja o samoti Boga in človeka, o tem, kako je tudi Bog sam. Vedno je trdil, da je veren človek vedno bolj revolucionaren bolj, kot je veren.

Izdali so veliko njegovih zbirk pesmi, molitev in razmišljanj, v vsaki knjigarni jih lahko dobite. Seveda ga še ni v slovenščini in to je velika škoda, res velika škoda. Kajti David Maria Turoldo je bil najprej velik človek, humanist, ki je trdil, da se od Boga ne sme zahtevati, da te ozdravi od boleznih, kajti preveč, da je lepo verjeti na dan vstajenja, na veliki petek, da je treba verjeti. Lahko si samo želimo, da bi tega velikega Furlana imeli tudi v slovenskih prevodih. Pokopali so ga z vsemi častmi, kot se za našo družbo spodobi. Tako gnila je naša družba, da zelo nerada priznava napake, storjene krivice, to dela šele ob pogrebih, ko je vse že končano, ali kot bi rekel David Maria Turoldo: »ko je človek izpel zadnjo pesem.«

Jurij Paljk

Janez Povše

Se lahko rešimo dediščine ideologije?

Ni nobenega dvoma: Slovenec v Italiji je ideologija izjemno močno obeležila in tega se nemara nismo niti do kraja zavedali. Toda v času, ki združuje narode ali odpravlja neustrezne povezanosti narodov — kar pomeni razpad bivše Jugoslavije in bivše Sovjetske zveze n. pr. — se iz dneva v dan jasneje kaže tudi naša resnica. In naša resnica je pač v tem, da smo po principu ideologije v glavnem razdeljeni na dva bregova, čeprav je demokratični prostor večinskega naroda mnogokrat vzbujal lažno iluzijo, da smo tudi Slovenci med seboj organizirani po zgolj demokratičnih načelih in pravilih zapadnega tipa. Upam, da temu ni tako, toda po najbolj črnem scenariju se zna zgoditi, da bomo kot manjšina — ta pa, kot je znano, nima vseh vitalnih možnosti, kot jih imajo večinski prostori — v tem prelomnem obdobju prepoznali svojo resnico in nič več od tega: ta resnica pa je razdeljenost, ki so jo večinski narodnostni prostori bivše realsocialistične Evrope do kraja in radikalno presegli in odpravili. To je torej najbolj črni scenarij: po ugodnejših napovedih pa bomo tudi mi kot manjšina sicer nekoliko kasneje pa vendar enako celovito premagali dediščino preteklosti in prenovljeni stopili v prihodnost.

In kaj je bistvo ideologije, ki jo je poosebljal evropski realsocializem? Bistvo ideologije je ideologija, politika sama. Ideologija ustvarja novo življenje, drugačno in do kraja programirano. Ideologija se ne meni za življenje in njegova sporočila. Je ekskluzivna in zahteva popolno enotnost. Drugače misleči so sovražniki, izdajalci, v prvi vrsti to velja za drugače misleče pripadnike istega naroda. Narod sploh ni več bistvena vrednota, vse je politika, vsakršna različnost je sumljiva. Ideologija sploh ne razume različnosti političnih prepričanj: v istem hipu, ko bi dopustila različnost, bi se nama ukinila, zakaj različnost je značilnost prekipevajočega življenja, stroga enotnost je instrument ideologije. Ideologija je seveda vedno »napredna«, vse drugo je nazadnjaško in sovražno, lahko tudi fašistično. Ideologija deluje po principu piramide, kjer le najožji vrh odloča o bistvenem in ima temu primerne informacije, vsi ostali deli piramide morajo vodstvu slediti, sicer so izločeni in nadomeščeni z zanesljivejšimi posamezniki. Najhujša dediščina ideologije je v prvi vrsti ta, da je širom po Evropi razdelila narode znotraj vsakega med njimi na dva dela: na »pravi« in »nepravi« del in »pravi« del

ima seveda vso pravico, da se čuti večvrednega, da ima boljše življenjske pogoje ter da drži »nepravi« oziroma izdajalski del v šahu, v podrejenosti in sramoti. In ker je bila desna ideologija, se pravi fašizem kot državotvorni poskus, premagana in izbrisana, veljajo navedene lastnosti za levo ideologijo.

Največji sovražnik je torej drugače misleči sonarodnjak in to je zapuščina, s katero se bo moral prenovljeni del Evrope še dolgo časa ukvarjati in jo odpravljati. Upati je, da bo ta proces stekel tudi v našem prostoru, zakaj pokazalo se je — in logično je, da je tako — da ideološko prepričana levica ne more stopiti v novo obdobje, ki nastaja. Ves čas se drži ob strani in zadržuje razvoj, pri čemer ni nenavadno, kako se je evropska levica do zadnjega upirala mednarodnemu priznanju Slovenije in Hrvaške, ker pač to pomeni tisti novi čas, v katerem se ideologija ne znajde in za katerega nima nikakršne ustvarjalne ideje. »Osramočena« desnica v tem času potiska kolo zgodovine naprej oziroma se z njenim zasokom navdušeno strinja. V tem smislu smo se ali se bomo tudi Slovenci v Italiji, ki smo pretežno rasli vzporedno s povojnimi 50-letnimi razmerami v Sloveniji oziroma Jugoslaviji, znašli v protislovnem volilnem vozlu. V pretežni meri vezani na italijanske stranke, ki gledajo osamosvojenost Slovenijo prepadeno in z vedno novimi pomisleki, bomo težko osvojili kar čez noč princip demokratičnega vseslovenskega omizja, ki bi strnil v skupne cilje vse naše politične različnosti. Zakaj edina naša rešitev je v vzpostavitvi demokratičnega principa vseh Slovencev, kar nas za mejo in ob meji je, vse ostalo pomeni vsak dan absurdnejšo logiko dveh bregov, notranjih obračunov, ki po logiki ideologije lahko trajajo še desetletja — seveda na škodo celotnega narodnostnega občestva. Eno pa je res že zdaj: tudi pri nas ni več tako, kot je bilo, prejšnja razpostavitve, ki je utečeno funkcionirala, se je že razstavila, ideološko soočanje znotraj nas samih je, podobno kot blokvska konfrontacija, več ali manj odšlo v preteklost oziroma zgodovino, temu ustreznemu družbeni sfera izginja. Ne preostane nam drugega, da strnemo vse sile, ki hočejo zapustiti preteklost in želijo graditi novo, drugačno obdobje; da strnemo te sile čimprej in to v imenu tvornega življenja. Sporočila življenja pa so seveda odprava vsakršnih skonstruiranih in nasilnih ideoloških graditev sveta.

Pogovor z Markom Banom

»Jadran mi bo vedno ostal v srcu«

Ko pomislimo na visoke dosežke naše zamejske košarke se spomnimo predvsem na Jadran in na nekoga, ki je bil in bo simbol naše združene ekipe in ki bo dolgo let ostal v srcih naših navijačev. Mislim na Marka Bana, gotovo enega izmed največjih talentov, ki jih je premogla naša zamejska košarka. Njegova košarkarska pot se je začela pri Kontovelu; Marko je nato prestopil k Jadranu, s katerim je v »zlatem obdobju« napredoval celo v B lige, to je prvenstva, v katerem nastopajo že polprofesionalne, če že ne profesionalne ekipe. Bila so to leta prevega zamejskega košarkarskega »booma«. Po vrhuncu se je nato začel počasen padec. In prav v tem obdobju so se nekateri Jadranovci odločili, da prepustijo vajeti mlajšim igralcem, »zlata generacija« je namreč dala vse od sebe in ni imela več realnih perspektiv. Marko Ban se je odločil za igranje v A ligi. Sreča pa mu ni bila kdove kako naklonjena. Podpisal je pogodbo z ekipo iz Desia, ki v prvenstvu sploh ni prišla do zmage. S spremenljivo srečo je nato igral še pri Kleenexu iz Pistoie v A 2 ligi. Lani decembra se je v košarkarskem taboru izvedelo, da je Marko opustil aktivno igranje in da je prevzel trenersko mesto pri Kontovelu, ki nastopa v prvenstvu D lige.

Marko Ban

Marko, s kakšnimi občutki si opustil aktivno košarko in sedel na trenersko klopi?

Ne bi rekel, da sem imel posebno težke občutke. Mogoče sem izgubil nekoliko veselja do košarke, in to predvsem na visoki stopnji, kjer je vse nekoliko bolj »kruto«. To pa ne pomeni, da sem šibkega značaja. Imel sem pogodbene težave pri sklepanju novega delovnega razmerja z lansko ekipo, pojavile pa so

se tudi nekatere zdravstvene težave.

Sedaj treniraš Kontovel. Kakšna je razlika med vodenjem ekipe na trenerski klopi ali — kot si nekdaj vodil Jadran — kar na igrišču kot igralec?

Na tekmo gledaš iz različnega zornega kota, trenersko mesto pa je gotovo bolj odgovorno, saj zahteva popolnejše košarkarsko znanje. Obvladati moraš košarkarske elemente tako glede posameznikov kot celotne ekipe. Vsekakor ne bi rekel, da je trenerska naloga težja, prav gotovo pa je različna.

Zakaj si pravzaprav sprejel trenersko mesto pri Kontovelu, kateri so bili vzroki, ki so vplivali na to tvojo odločitev?

Pred nedavnim sem se tudi sam spraševal, kako bi lahko ostal v košarkarskem ambientu po opustitvi aktivnega igranja. Pri Kontovelu je tedaj prišlo do določenih težav s prejšnjim trenerjem Medenom. In prav trener sam in odborniki so prišli k meni in mi predlagali trenersko mesto v ekipi. Čutil sem dolžnost, da

ponudim svoje košarkarsko znanje matičnemu društvu, ki mi je veliko pomagalo v dolgoletni košarkarski karieri.

Na katere težave si naletel ob začetku trenerske dejavnosti in kako si jih rešil?

Košarka kot katerakoli športna panoga konec koncev ni stroga znanost. V 20 letih igranja sem asimiliriral dovolj košarkarskih elementov, saj sem imel veliko številno trenerjev. Sedaj skušam sintetizirati košarkarske prvine, ki sem jih pridobil, seveda pa skušam dodati tudi nekaj svojega. Lahko rečem, da zaenkrat nisem naletel na velike težave.

Kako si razlagaš, da je po tvojem prihodu prišlo v ekipi do bistvenega pozitivnega preobrata v rezultatih, čeprav je bil prejšnji trener Meden vrhunski trener in je med drugim tudi privedel ekipo v D ligo?

Prepričan sem, da so rezultati odvisni predvsem od igralcev, le v majhni meri od trenerja. Mogoče so pod »novo taktirko« dobili nekoliko boljše ravnotežje in to se odraža tudi na igrišču. Pogosto pa po zamenjavi trenerja pride do bistvenih sprememb v rezultatih. Pri Kontovelu pa sem le dober mesec, zato sem bolj malo vplival na igro. Po zamenjavi se ekipa nekoliko spremeni, lahko v boljše, kakor tudi v slabše. Nov trener seveda doprinese nekaj novega. Če ekipi te novosti ležijo, lahko kmalu pride tudi do boljših rezultatov.

Si že pomislil, da bi se morda vrnil na igrišče, npr. če bi se Jadran povzpел v B ligo? S kakšnimi občutki obiskuješ Jadranove tekme?

Prepričan sem, da sem Jadranu dal res vse, kolikor sem mogel. Sedaj bi lahko še vedno dobro nastopal, v tem pa ne vidim smisla. Naša generacija je že opravila svoje, zaradi mojega se-

danjega igranja pa bi kakšen perspektiven mlad igralec izgubil mesto v ekipi. Kratkoročno bi bilo moje igranje lahko koristno, dolgoročno pa mislim, da ne.

Kakšen je cilj naše zamejske košarke?

Trenutno je to B 2 liga, ostalo so le sanje. In tudi v daljšem obdobju bo zelo težko, da bi se pojavila nova skupina talentov, ki bi lahko privedla ekipo še više. B 2 liga je realen cilj naše košarke.

Kaj pa tvoja »zlata generacija«: bi si bili morda zaslužili kaj več od tistega, kar ste v resnici imeli?

V to sem in bom vedno prepričan. Takrat je bilo treba kaj več

FANTJE IZ POD GRMADE
DEKLIŠKI ZBOR DEVIN
in
OTROŠKI ZBOR LADJICA
vabijo na

SLOVENSKI VEČER

v Devinu, na sedežu pevskih zborov, v nedeljo, 16. februarja, ob 17. uri.

Slavnostni govornik bo Saša Martelanc.

tvegati. Tista generacija si je zaslužila kakovosten skok in bi bila v tem tudi uspela, če bi se bilo takrat drugače speljalo reči.

Še zadnje vprašanje. Kakšen prostor ima v tvojem srcu Jadran?

O Jadranu bo ostala neizbrisna sled v mojem srcu, gotovo je bilo to najlepše obdobje v moji že itak lepi mladosti. S tisto skupino smo si darovali take velike trenutke, ki so ostali v srcu in bodo ostali za vedno ne samo nam igralcem, ampak tudi številnim navijačem, ki so nam stalno sledili in so bili zaljubljeni v to ekipo.

(Dar)

Mitja Terčon *Južna Afrika danes* (5) (Vtisi z enomesečnega potovanja)

Zaradi tega mora Luciano vsako nedeljo na skrivaj peljati svojega črnca kakih 20 km stran, ker bi ga domačini ubili, če bi videli, kje dela. Posebno ostra je tudi t.i. »vojna taxijev« v Johannesburgu. To niso taxiji, kakršne poznamo mi, ampak gre za minibus ali kombije, ki prevažajo izključno črnsko prebivalstvo, ki je seveda brez osebnega prevoznega sredstva. Dnevno vozi po johannesburških ulicah od 250 do 300 tisoč »črnih taxijev«, ki prevažajo črnce iz Soweta v mesto in nazaj. Vsa ta vozila so last desetih različnih podjetij, ki so si po določenem kriteriju razdelile tržišče. V primeru, da voznik išče potnike izven svoje proge, se konkurenčno podjetje v najboljšem primeru maščuje nad taxijem, večkrat pa kar nad soferjem. Samo v času mojega kratkega bivanja v Južni Afriki so uničili na stotine taxijev in povzročili tudi nekaj smrtnih žrtev.

Zanimiv in paradoksalen je sedanji pojav v Južni Afriki, ko se po eni strani razbija politična, ekonomska in športna izolacija te države (ravno med mojim obiskom so na primer sprejeli Južno Afriko v med-

narodni olimpijski komite in, kar je za Južnoafričane še važnejše, njihova reprezentanca cricketa je po dolgih desetletjih prvič nastopila v tujini, južnoafriška letalska družba lahko sedaj preletava zračni prostor ostalih afriških držav, Evropa in Amerika postopoma odpravljata ekonomske sankcije) po drugi strani pa postaja razpoloženje belcev iz dneva v dan slabše. Vsi se sicer veselijo tega novega vstopa v svet, nikakor pa se ne morejo sprijazniti s spremembami znotraj Južne Afrike, ki so resnici na ljubo hudo prizadele njihov prejšnji življenjski standard.

Po štirih dneh sem se iz Durbanu odpravil v Port Elisabeth. Hotel sem potovati z avtobusom, toda moral sem spremeniti svoj prvotni načrt in se vkrcati na letalo. Med Durbanom in Port Elisabethom sta namreč dve državi (Transkei in Ciskei), ki sta sicer formalno neodvisni (čeprav ju OZN ne priznava) in za katere bi potreboval vizum. Ker pa s tem nisem bil seznanjen, si nisem mogel pravočasno preskrbeti vizuma. Poleg Ciskeia in Transkeia sta v Južni Afriki še dve drugi neodvisni državi in sicer Venda in Boputhutswana. Imenujejo jih bantustan in homeland, ustanovili pa so jih na področjih, kjer so prebivali črnici že pred prihodom belcev. Prepustili so jih lokalnemu — črnemu — prebivalstvu v upanju, da bo ostala Južna Afrika,

ISKANJE DRUGIH STVARNOSTI

(Skoraj) resen pogovor s slikarjem Paolom Pascutto ter kabaretistom Androm Merkujem

Paolo Pascutto sodi med mlajše tržaške likovne ustvarjalce. S samostojnimi razstavami je začel leta 1987, ko je razstavljal v miljski podružnici letovišarske ustanove, leto kasneje pa se je predstavil tudi prvič slovenskemu občinstvu, in sicer z razstavo v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu. V lanskem letu je razstavljal v galeriji Tržaške knjigarne ter skupno s slikarko Sereno Bellini v Bridarjevi hiši v Devinu. Pred otvoritvijo nove razstave v goriškem Caffè Teatru, ki je bila 8. t.m., smo mu postavili nekaj vprašanj. Pri pogovoru je sodeloval tudi kabaretist Andro Merku, ki se bo že drugič (prvič je bilo ob otvoritvi razstave v Tržaški knjigarni) preizkusil kot Pascutto uradni kritik.

Kako bi povedali o vajinem sodelovanju?

Pascutto: Gre za srečanje slikarstva in humorja, ki sva ga že preizkusila ob razstavi v galeriji Tržaške knjigarne. Humor Andra Merkuja temelji na besednih igrah, jaz pa v svojih slikah skušam predstaviti nekake slikovne, rekli bi lahko tudi figurativne besedne igre, ki želijo učinkovati na gledalca ironično ter hudomušno. Ta bi lahko bil formalni vzrok. Po drugi strani pa ne želim takih predstavitev, ki bi do potankosti racionalizirale moja dela, kar ponavadi počnejo »resni« kritiki, ki vedno in povsod vidijo ter iščejo le simbole in znake. Zato sem si zaželel takega kritika-kabaretista, ki ne posega po dolgočasnih argumentih, ampak s svojim nastopom nekako »šokira« gledalca, ga zabava, kar je tudi nazadnje namen mojih slik. To je tudi nekaka razlaga predstavitev, ki jo predstavlja tudi v Gorici...

Merku: ... Vzrok je drugi!!! Pascutto me je najel, ker se na slikarstvo sploh ne razumem!! Mislim, da bo to pozitivno učinkovalo, vendar mu bo to bolj škodilo kot koristilo!!!! Zaradi take »podzemne« predstavitve (če za vzvišene vzamemo konvencionalne, seveda ... op. pisca) si bo za-

cockal imidž, ki si ga je, ubogi fant, z garaškim delom pridobil v teh letih. Isto tako bo ob ugled sicer priznani Caffè Teatro, ki ga bodo prav zaradi tega kmalu tudi zaprli...

Pascutto: ... zaradi prenovitvenih del, to je sicer že na programu uprave kavarne...

Merku: ... no, recimo, da je tako. Tudi pri Radiu Punto Zero, ki tehnično sodeluje pri projektu, se bodo morali kmalu zbiti za lastni prestiž, kljub temu, da gre za najbolj poslušano radijsko privatno postajo v Trstu in okolici. Zaupali so nama, vendar...

Še vprašanje glede naslova — zakaj »Druge stvarnosti«? Splošno mnenje je, da je obstaja le ena stvarnost...

Merku: To je tvoje mnenje... pazi, saj bo to objavil Novi list...

Pascutto: ... saj bom misel dopolnil. Menim, da je stvarnost nekaj zelo subjektivnega. Gre za vprašanje zornih kotov. Kar gledalec vidi v mojih slikah ni stvarnost, v kateri živim. Gledalcu ponujam alternativne, druge stvarnosti. Slednje se od vsakdana oddaljujejo le formalno. Tudi človeški izumi se pogosto pojavljajo kot vizije, zato te trenutke namišljenih stvarnosti fotografiram

najprej v sebi ter jih nato predstavim občinstvu v obliki slike.

Merku: ... še nekaj v zvezi z naslovom. Kot že rečeno, sva se skupno prvič predstavila v Trstu. V rodnem mestu naju nihče več ne povoha, zato sva se odpravila

V Marijinem domu pri Sv. Ivanu, ulica Brandesia 27, bo v nedeljo, 16. februarja, ob 17. uri posebna prireditev s predstavitev ponatisa knjižice:

»Posebno sporočilo Josipa Godine Verdelskega za njegove domačince«.

Predstava je v režiji Adrijana Rustje.

v Gorico, kjer naju še ne poznajo. Sicer se po tej razstavi bova težko prebila v galerijo kakega pomembnega mesta, recimo že v Vidmu in Pordenonu bo problematično. Zato sva za našo slikarsko-kabaretsko »turnejo« primorana iskati nove stvarnosti. Naslednji razstavi bosta torej v Talmassonsu ter v kraju Cuccumaro di Cona blizu Ferrare, kjer bova razstavljala v edinem večjem razstavnem objektu, ki ga premore ta kraj, ki je, kot je vsem prav dobro znano, znotraj avtobusne postaje na glavnem trgu...

Razstava bo sicer na ogled do 2. marca v Gorici.

Pogovor je zapisal Peter Rustja

* * *

Italijansko-slovenska meja je, po najnovejših podatkih sodeč — vse manj obiskana. Izračunali so, da je v letošnjem januarju glede na isto obdobje v lanskem letu šlo preko te meje skoraj 30 odstotkov oseb manj.

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu vabi v ponedeljek, 17. februarja, ob 20.30 na predstavitev publikacije

»SPREHODI PO TRSTU«

ki jo je napisala Ljuba Smotlak. Bogato ilustriran vodnik po Trstu, ki ga je izdala mladinska revija Pastirček, bo predstavil Marjan Markežič. Predstavitve bo v Peterlinovi dvorani na Donizettijevi ulici 3.

Števerjanska sekcija Slovenske skupnosti prireja v soboto, 15. februarja, ob 19. uri, družabno srečanje, ki bo v Sedejevem domu v Števerjanu. Uro prej, torej ob 18. uri, pa bo sekcija počastila 90-letnico Hermene-gilda Podveršiča.

* * *

V okviru Slovenskih kulturnih dni je Prosvetno društvo »Mačkolje« pripravilo zanimiv kulturni spored. V petek, 14. februarja, bo v Srenjski hiši v Mačkoljah ob 19.30 otvoritev razstave ljudske umetnice Bogomile Doljak z naslovom »Les in gladež«. Likovno ustvarjalko bo predstavila Irena Žerjal.

V nedeljo, 16. februarja, pa bo v Srenjski hiši ob 16. uri na sporedu predstavitev knjige domačinke Ljube Smotlak »Sprehodi po Trstu«. O delu bo spregovoril prof. Vinko Beličič.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanović, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Oglasi: Publist d.z.z.; Trst, ul. Montecchi 6; tel. 040/7796611.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

na tak način »bela«. To pa jim ni uspelo, tako da bodo z ukinitvijo apartheida tudi te črnske enklave bržkone odpravljene.

V Port Elisabethu se je leta 1820 začela angleška kolonizacija Južne Afrike. Tudi najbolj raztresen obiskovalec ne bi mogel prezreti tega dejstva, saj so prvi britanski priseljenci dali mestu neizbrisni pečat; občutek imaš, da se nahajaš kar sredi angleškega mesteca: nebotičnikov in modernih palač sploh ni, arhitektura je tipično viktorijanska, tako kar zadeva osebna stanovanja kot večje javne zgradbe kot županstvo, knjižnica, cerkve. Sredi glavnega trga je celo postavljen kip britanske cesarice Viktorije, ki drži v desnici globus, simbol britanske oblasti v svetu.

Prebivalci Port Elisabetha so na svoj angleški izvor zelo ponosni. Še danes so tu najpopularnejše športno rekreacijske panoge cricket, tennis, bowling na travi, tipične britanske igre. V središču mesta srečaš skoraj izključno belce, medtem ko živijo črnici v predmestju zraven industrijske cone. V Port Elisabethu je tudi mnogo mulatov, ki jim tu po angleško pravijo »coloureds«. Gre za potomce prvih evropskih priseljencev, ki so se križali z domačini. Veliko je tudi takih, ki se našim neizkušnim očem zdijo čistokrvni belci, toda so za strogi južnoafriški zakon coloured, ker je bil očitno en njihov daljni prednik zamorec; kljub temu, da imajo svetlo polt, svetle oči in lase, jih Južnoafričani takoj prepoznajo (po zobeh in dlesnih) za mulate in torej »za pripadnike nižje rase«.

V Port Elisabethu sem dve noči prespal v tamkajšnjem youth hostelu; tovrstna prenočišča so zelo razširjena v severni Evropi, kjer so tudi dobro obiskovana in zgledno vzdrževana. Vsekakor so tudi ju-

žnoafriški youth hosteli na ravni nemških, švedskih ali angleških. Gostje so v glavnem mladi, ki potujejo z nahrbtnikom na rami, tako da jim v angleščini pravijo kar »backpacker« (kdor nosi nahrbtnik) ali pa »budget traveler« (prosto prevedeno: potnik z omejenim proračunom). Ta način potovanja je zelo razširjen v severni Evropi, medtem ko v Italiji in ostalih sredozemskih državah ni prišel v navado. Pri nas se namreč ljudje (tudi mladi) težko odrečejo udobnosti in poleg tega nimajo tiste želje po spoznavanju in smisla za pustolovščino kot germanski narodi. Tudi v Južni Afriki sem srečal v glavnem Angleže, Američane, Avstralijance in Nemce. Vsi so potovali za mnogo daljše obdobje kot jaz, njihove izkušnje pa so bile sila zanimive: spoznal sem na primer Belgijca, ki je s skupino 20 ljudi v šestih mesecih prišel s tovornjakom iz Londona v Capetown, Angleža, ki sta po šestmesečni zaposlitvi v Johannesburgu najela terensko vozilo in prepotovala vso Botswana, Zimbabve, Namibijo in Južno Afriko, Američanki, ki že celo leto potujeta z letalom okrog sveta, 35 letnega Flamca, ki že 17 let kroži po svetu brez stalne zaposlitve in bivališča, Kanadčanko iz Quebeca, ki s sedmimi prijatelji jadra okrog sveta z 20 metriskim čolnom, 25 letnega Nemca, ki že nekaj mesecev potuje z motornim kolesom po Južni Afriki. V taki družbi sem s svojim komaj enome-sečnim potovanjem predstavljal vsekakor izjemo.

V neposredni bližini Port Elisabetha je Addo Elephant Park, prvi južnoafriški narodni park, ki sem ga obiskal. Po obsegu je park sicer relativno majhen, je pa zelo zanimiv predvsem zaradi velikega števila slonov, ki v njem živi.

(dalje)